BAPTISMVS ARMENORVM

Per M. Andream Lubelczik Bochnen. Canonicum & Cōcionatorem Leopolien. ordinarium, latinitati ad uerbum donatus.

1 Corin. 12.
Non sit schisma in corpore, sed inidipsum pro inuicem sollicita sint membra.

Ephesi. 4.
Vnus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus & pater omnium.

Adiecta est præterea purificatio mulieris Armenæ post partum in calce libelli.

EXCVSSVM
In officina Viduæ Floriani Vnglerij relictæ.
Anno Christianæ salutis 1544.

Tam pũlcher uitulũs q̃ ſim, toleranſq́; laborum
Hoc tibi non mirum ſit. bene conueniunt.
Nam pulchram, & ueterem, ſigno de ſtemmate gētē
Ornat quam Samuel dotibus egregijs.

PRÆSTANTISSIMO AC REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI DOMINO SAMVELI MACIEIOWSKI EPISCOPO PLOceñ. Regniq; Poloniæ Procancellario M. Andreas Lubelczik Bochneñ. Canonicus & Concionator Leopolieñ. Vnitatem ſchiſmatum ac Iudicium in arduis humiliter commendat.

FREQVENTER SOLET
inſultare nobis antiſtes integerrime
gens recutita hæbreorum atq; inſul-
tañ. noſtra arma velut pro Imper-
fracta parma obicere, de aduentu
Meßiæ illis perdubio fiet (inquit Chriſtus veſter) v- Io. 10.
num ouile & vnus paſtor. Quibus verbis nudæ ex fō
te Euangelij excerptis, nec vnum vnquā paſtorē Chri-
ſtianum audiſſe, nec vnum ouile vidiſſe, multa ſiqui-
dem ouilia ex ſua Thalmutica fictione aſtruunt, Ita-
lorun, Græcorum, Slauorum, Armenorum, ſeu ut illi
vno vocabulo comprehendunt Goiorū. Imo quot bar
baras linguas, tot & ouilia, præter ſanctum ouile in
præſancto Idiomate hæbreo erectum à Moſe confin-
gunt, nec vnum item paſtorem, verum alium in occi-
dente ſole, Papam, In oriente vero Patriarchas Græ-
corum, Catholicos Armenorum, ſimiliter Epiſcopos ac
Parochos infinitos, hinc falſo colligit quaſi quot ſint

sacerdotes tot & schismata ac ouilia, insuper hec cæcata nacio adducit in sui comenti fulcimentũ hoc, quia abhorrent latini Græcos, Græci detestantur Armenos Armeni similiter Græcos, se seq; mutuo mordent, insectantur, atq; sugillant, & ni Magistratus cohiberet graui multa, actum esset de vita multorum, cum orta esset harum nacionum in consessu eciam serio disceptatio de rebus fidei, subiungit præterea hæc duræ ceruicis digno notata Epitheto Synagoga, Anatematizationes mutuas, grauissimum vnitatis ac pacis disturbium, non solum pro fide, sed etiam pro varijs ritibus fidei, dum alij cœlibes volunt videri, alij coniugibus ligati, hij barbis redimiti, illi velut à natiuitate glabri, hos azimus sacer panis oblectat, illos vero massa fermentata detinet, Quidam efficere Christianum cupientes Triadem superbenedictam sub prima persona inuocant, quidã vero hoc in tertia perficere contendunt, nam cum forte accidit Iudeum leuari à fonte Græco, velut in Bascio nuper euenerat, tanquam de Scylla in Charibdim quidam incidisse impudenter affirmare ausi sunt, cum magno vnitatis Christiane dispendio & Neophiti maiori vacillatione, Quasi vero duæ essent Caulæ Christi, aut duo pastores, aut alia trias latinorum, alia Græcorum, alia Armenorum, sicq; multos nescio qua temeritate Asymbolon reddiderunt, quos olim vna professio ouilis & pastoris consociauit. subneruantes illud iam à Christo perfecte completum Gnomi, fiet vnum ouile & vnus pastor. huicq; genti præputiotenus non aũt

corde circumcisæ, lapidem offensionis & petram scandali iuxta iter vitæ eternæ statuunt, Quæ comenta eorum licet facile dilui poßint cum & Christus dominus ea in Matheo abūde diluit, qui plus traditionibus pharisaicis tribuebant quam verbo domini, ita plus Caiphe aut Anne sanguinarijs quam Christo Ieremie sub scribenti fiet vnum ouile & vnus pastor, ea enim verba ex coherentia litteræ non aliud quam vnitatem ouilis Iudaici cum gentibus ac vnitatem pastoris Meßiæ spirant. Oportet enim me (inquit) illas adducere quæ verba summum pastorem vnitatemq; designant disparium ouiū, Cum isti Deum viuum verumq; in Iudea tā tum notum coluerunt, illi vero Dijs manufactis velut mente capti adolebant, Illi velut boues iugo Diuine legis iugati, isti aūt velut Iob onager extra septa legis & naturæ vagabundi in deserto Idolatriæ ac volupta tis lubricißimæ ad Christum vsq; Apostolos absq; chamo & freno conuersabātur. Sed Meßia de altißimis in carne mira exinanitione apparente bouē cū onagro in vnitate suauißimi iugi Euangelici copulauit, lupūq; cum agno habitare, pardum cum hedo ut est in Esaia vate accubare, leonem cum oue simul morari omnipotenti verbo suo perfecit. Quid lupo aūt leone ferocius? Quid hedo libidinosius? aut fetidius? Quid pardo maculosius? Quæ omnia turpitudinem ac ferocitatem gentium significant, Quid oue aut agno mitius ac mansuetius? tamen hæc omnia tam seua animalia nationum ac tam mansueta hæbreorū, Christus dominus pastor

Mat. 15. Iere. 23. Psal. 75. Iob 6. Philip. 6. Esai. 11.

 omnium

omnium à ferocitate mansuefecit, à fæditate & varie
tate peccatorum vno fonte baptismatis abluit atq; illã
pecuinam færocitatem in agninam naturam, spiritu o
ris sui transformauit. Demptis quibusdam tam inter
iudeos quam inter gentes quos ore suo sancto filios in=
credulos ac perdicionis nominauit, & quos magis mũ
dus cum actibus suis oblectat, qui hactenus circumeũt
Psa. 58. ciuitatem Dei gloriosißimam, ouileq; Mannate sua=
ui ßimo refertum fastidiunt, ac famem paciuntur ve=
lut canes, Quum istos insulsa legis obseruatio demacra
uit, illos vero Sardanapolica voluptas irretiuit. Fru=
stra itaq; docte Pontifex, causari de nobis solent iu=
dei pariter ac Saraceni, quasi nos plures caulas habea
mus, aut plures pastores recognosceremus, cũ tamẽ vnũ
omnium pastorem Iesum Christum vno ore ac vnani=
mi quatuor plagarum mundi consensu profiteremur,
licet varios ritus pleræq; Ecclesiæ vario modo obseruãt
velut & illi multos Rabinos sub vno Mose retinent,
Nam alij Caraimite seu literales, alij Talmutiste seu
Doctrinales, alij Cabaliste, alij Mercani seu oraculo
viuæ vocis rerum excellentißimarum vnius ad alterum
naruatæ ac receptæ traditiones, similiter sicut in vna
archa quæ ipsißimum Typum gerit Ecclesiæ, varia re=
ceptacula & nidi animalium færocium & mansueto=
rum continebantur, vnius tamen Noah illa concors di=
Gene. 7. uersitas moderabatur imperio ac pastura, ita in archa
Iesu Christi etsi quædam varietas aparet rituum, par=
tim ex apostolorum traditione, partim ex apostolico=
rum vi=

rũ uirorũ deuotione, tum etiam ex locorũ & temporũ necessitate, tamen ea quæ sunt de substantia veræ & inconcussæ fidei omnes ex æquo vbiq; terrarum in Euãgelio Christi ac symbolo Apostolorum aut Apostolicorum patrum Niceno, pleno ore confitentur, ut nihil dificultatis aut diuersitatis in quacunq; lingua & natione proferantur, generent, & qnamuis alij Pape, alij Patriarche, quidam Catholici, quidam pastores & Doctores tamen omnes teste Doctore gentium dati sũt ab vnico Christo, in opus ministerij, in edificationem corporis Christi, quod est Ecclesia, nisi quod Petro veluti altero Noah ore Christi quædam prælatio Pastu-re in Ioanne collata est, ut sit vertex Apostolorum sicut & post eum Romano pontifici ob reuerentiã Petri quem sic Christus vnice veneratus est primus honos inter Patriarchas Catolicos & Episcopos consensu omnium Ecclesiarum atributus est, ut ea vnitate pastoris & ouilis vnum ouile & vnum pastorem habeamus in terris, sicut vnus est Deus & pastor omnium in cœlis, verum quia hæc vnitas Ecclesiarum & pastorũ nõ omnibus constat vna, sed maxime dispar, ob id omnibus ex æquo adnitendũ est Pontificibus, ut eam vnitatem in tot sectas diuisam atq; hanc archam Christi in tam varias particulas fissam, glutinæ charitatis consolidarent, quod solet fieri in concilijs generalibus, vbi patres gnari legis diuinæ, & traditionum paternarũ fere ex vniuerso orbe terrarum coeunt, vnum pastorem & vnum ouile recognoscentes, talis enim coicio

Ephe. 4.

Ioan. 21.

grauis esset causa Iudeis ac Saracenis redeūdi ad archā fidei, vbi viderint in vna archa dicamerata aut tricamerata pacificā ratiōaliū animaliū māsionē, ad vnūq; perfectionis finem omnia festinare, nam quēadmodū nihil periculi in vita cuncta animantia inter archam conclusa annuo diluuio passa sunt, ita in hac vnitate Ecclesiæ cōclusi fideles nihil iacturæ aut despectus nacio à nacione, ritus à ritu pati debuisset, quod etiam

Actu. 10. ille Primarius arche Christi gubernator se in visione vidisse testatur, nam in quadam extasi mentis hora sexta diei vigil existēs, vidit vnum linteum magnum fidei, in quo omnia quadrupedia & bestiæ terræ ac volatilia cœli continebantur, quatuor funiculis Euangeliorū Christi adligatum de cœloq; in terram demissum, qua visione Christus principi Ecclesiæ manifestare dignatus est, nullum hominem inmundum dici debere, qui timuerit Deum & operatus fuerit iustitiam atq; in hoc linteo fidei Christi contentus fuerit, indissolubilibusq; funibus Euangeliorum colligatus, Ego itaq; misericordia docte Presul, qui nunc Leopoli diuersor ac Cathedræ dominicæ indignus præsum, velut Ierosolimis, inter tot nationes ac ritus dispares, volens potius videre vnū ouile ac vnum pastorem, mandatumq; quod Deus præ-

Eccl. 17. cipit vnicuiq; de proximo suo quoquomodo implere. Adij nuper quēdam hominem Martinum seu Christicolam professione, genere vero Armenum vartanum cognomento, virum sane religiosum religionis diui Antonij Egiptij imitatorem, ac sacrosancti sepulchri dominici mi

minici militem, cum eoq; aliquoties de rebus fidei & presertim de ianua sacramentorum conferens, omnia exacte pro Christianæ fidei vnitate responsa esse audiui, neq; ego ibi tum quippiam illorum comentorũ quæ affingere solet illis imperitum vulgus in serijs interrogationibus imo & obtestationibus deprehendi, sed illam ueram ac genuinam confeßionem triadis, & unius patrisfamilias in Ecclesia Dei præsidentiam, à quo inquit Catholicus noster accepit potestatem & autoritatem Sacrosanctorum clauium, præsertim à Syluestro & successoribus usq; ad eum qui cœlibatum ac glabram faciem fieri persuasit, & persuadendo constituit, quæ constitutio seu persuasio unitatem Ecclesiæ minime soluere debuisset, præsertim cum unitas Ecclesiæ est de iure Diuino, illa aũt persuasio de iure positiuo, consulere enim possumus cum Apostolo uirginitatem, at di- 1 Cor. 7.
strictim præcipere non est iuris Diuini sed humani cõsilij, eosq; duntaxat obligat illa sancta persuasio qui libere manus dederuut ac subscripserunt illi, quibus iã resilire non licet sine graui offendiculo persuasionis semel placitæ & approbatæ, istis uero quibus intollerabilis uisa est persuasio præhonorantes occidentales cœlibes, coniugalem castitatem ut tutiorem non tamen liberiorem sponte amplexati sunt, unitatem fidei nõ tamen rituum parilitatem adinuicem profeßi sunt, sed malicia temporum, negligentiamq; capitum, conciliorum uniuersalium raritas, contemptum cæpit primũ parere mutuum, bellorumq; ac captiuitatum inualescentia, de

*ſcentia, deinde ex uiciſsitudinario contemptu ſuppu-
latauit diſceſsio, poſt diſceſsionem ſine cauſa capitali,
unitatis diſruptio, talis tamen quæ eſſentialia fidei in
integritate unitatis conſeruat, uiolatis quodammodo
his quæ ad cognoſcendum naturam rei non nihil con-
ducunt. Ego tum uidens ac ſepe cum Vartano collo-
quens Armenorum, ad Eccleſiam Romanam proximi
orem obedientiam plusq̃ uel Græcorum qui ſepe bicipi
tem habuerunt Eccleſiam, uel modernorum hæretico-
rum qui acephalam nituntur uidere congregationem,
pecij eundem, ut ſi cõmode fieri poſſet mihi formam
Armenici baptiſmatis copiam faceret, ille ut uir uere
religioſus ac ueridicus ſine deliberatione annuit, ſubiũ
gens, ſi inquit quippiam noſtrum baptiſma falſitatis
aut hereſis, in ſe contineret, ne uerbum quidem exiret
in lucem, uerum quia confeſsionem ueræ fidei, & Ca
tholicæ Eccleſiæ conſenſum retinet, nedum tibi ſed &
ſummis ueſtris Pontificibus Romanis auſim intrepi-
dus offerre, à quibus hæc ſunt uel dictata, uel ſancta
autoritate accedente approbata, ſicq; eo interpretan-
te in linguam latinam excipiebam, malui autem uerbũ
uerbo reddere, quam ſi ſenſui dumtaxat obtemperan-
do ſimplex uerbum ueritatis fuco (ut fit) orationis a-
dulterare. Tuum igitur erit mi poſtulate à Deo Pon-
tifex, cũ tu & noſtræ Leopolis inuictus patronus exi
ſtis, & Armenorum ſingularis obſeruator, in huiuſ-
modi rebus fidei ea apud ſummum pontificem ſuggere
re, quæ illam priſtinam patrum unitatem ſpirarent i*

la uera

la uero quæ optatæ unitati tot sæculis sint aduersa re-
secare, Tu enim doctrina, Tu autoritate atq; cordata
præsentia ceteris præstas, tibi nedum autoritas in agre
diẽdis, aut sapiẽtia in agẽdis, uerũ & facultas in adse-
quẽdis præsto est. Te unũ nobis post illũ Petrũ Tomiciũ
uelut quãdã lucẽtẽ tedã quoddã fatum diuinũ reliquit,
adsunt etiam quottidie lateri tuo uiri doctißimi quos
foues uniceq; obseruas, præsertim Stanislaus ille Hosi-
us uir mire humanitatis, in quo sibi docta humanitas
facile domicilium elegit, cuius consilio tantum fidei
negotium cum magna omnium admiratione efficaciter
absolues. Te nobis illa parens tua pudicißima Anna
Samuelem non solum nomine persimilis, uerum magis
reipsa à Deo ubertim postulando obtinuit, qui addi-
tus Tomicio uelut altero Eli eosdem titulos quos ille
uirtute meruerat, uoluntate Dei, uirtutis ac doctrinæ 1 Reg. 1.
patrocinio, gratiaq; principis adsecutus es. Et quem-
admodum Samuel uniuerso Israeli non solum determi-
natæ tribui necessarius fuit, sic & tu nedum Płoczko-
nio uerum & Armenis quos Sarmatia à quadringen-
tis annis sub alas aquillæ suscepit benigniter, cõmodus
esse uelis, unitatemq; hanc Ecclesiæ quam à tot sæculis
miseri postulant per te postulatum à Deo obtineant,
maximum etiam adiumentum huic tam sancto pro-
posito præstabit & Reuerendißimus Antistes noster
Leopolień. Petrus Starzechowski cuius autoritatem
uerentur ac suspiciunt, inculpatamq; uitam intuentes
glorificant patrem cœlestem, ob hoc sacrum illius ue-
nerantur

nerantur ceterasq; cæremias unice obseruant, non aliter quam uel si ab eorũ Catholico obitæ forent. Quæ res magnam uim certe si Apostolo credimus habet ad
1 Tim. 3 faciendam unitatem & persuadendi copiam, cum is qui præest gregi dominico bonum testimonium habet etiam ab his qui foris sunt, quale te etiam habere hij qui extra stabulum Ecclesiæ iudicantur esse Armeni, palam testantur, cum te in omnibus negocijs sæcalaribus apud Serenißimum Principem benignum experiũtur patronum, nunc etiam in hac re animarum suarũ longe grauiori gratiosum sentiant una cum Petro Archipræsule eorum coapostolum atq; hactenus dissutæ unitatis Ecclesiasticæ pium reformatorem, uerum ut id quod tantis suspirijs exoptant facilius adsequi poßis hunc baptismi Armenici processum non graueris per ocium prælegendo in tuo docto iudicio conferre dextramq; subleuantem collapsæ plebi Armenicæ porrigere uelis, Christus aũt dominus cuius officiũ geris in ouili suo uigilanter, te nobis seruet diu incolumẽ fœlicitateq; Christi aua fœlicem.

Leopoli Rußiæ Idibus Septembris Anno Domini. 1 5 4 4.

PROCESSUS ARMENICI BAPTISMATIS SIC EXORDITUR.

IMPRIMIS ADFERT OBSTETRIX *infantem fascijs inuolutum, uel si senio confecta fuerit, tum fœmina uegetior quo adlato ante fores Ecclesiæ stat baiulans infantem. Patrinus tandem solus aduenit testis fidei futurus (nam fœminæ apud eos testes baptismi esse nõ admitũtur) Sacerdos aũt sacris uestibus indutus exit ante fores Ecclesiæ, illicq; sacerdos porrigit patrino bombiceem, simulq; inter digittos rotantes parant filum bombinaceum longitudinis trium cubitorũ, Deinde cum duobus filis serici rubri complicant, hunc psalmum interim ter à Sacerdote & ministro alternatim psalente.*

Sacer. Domine non est exaltatum cor meum neq; elati sunt oculi mei M: Neq; ambulaui in magnis neq; in mirabilibus super me Sa. Si non humiliter sentiebam sed exaltaui animam meam Mi. Sicut ablactatus est super matre sua, ita retribuito in anima mea Sa. Speret israel in domino ex hoc nunc & usq; in seculum Sa. Gloria patri & filio & spiritui sancto Mi. Sicut erat in principio &c. *Psa. 130.*

Hæc cæremonia licet corticetenus quippiam superstitionis quiit

tionis (quia non nitebatũr uerbo Dei) mihi cum tin-ctióni intereram uisa est habere, nam Sacerdotem & patrinum uelut quosdam funifices inspexi, uerùm cũ rogabam à Vartano usum funiculi qui in fine dicetur desij mirarier,

Finito psalmo sic Sacerdos ad Deũ propucio orat.

Oremus

Domine Deus noster Deus summe boni tat s, qui genus humanum a te elongatũ, collapsum & abiectum, a paradisi delicijs segregatum, noluisti tamen illud desere-re, sed gratia tua immensa inclinatus es de altitudine maiestatis tuę ad nos colla-psos in peccatum, & suscepisti integre carnem sine peccato, passione & morte turpissima crucis saluationem nostrã re-dimendo operatus es, rursumq; misertus sic perdito generi humano donasti vitam æternam. Suscipe nũc domine Deus sum-mę bonitatis qui bene vis creaturę tuę, qui se inclinant ad sanctam & pręcastam veramq; ac vnam diniuitatem tuam, vo-luntq; nominari Christiani, da virtutem huic puero perueniendi ad sanctum fon-tem tuum ut esset castę vitę, & heredita-ret in regno cœlorũ in Christo Iesu dño nostro cui cũ patre et spiritu sancto digna est laus & gloria nũc & in perpetuũ amẽ

Finita hac oratione orat Sacerdos psalmos duos alternatim cum ministro.

Sacer. Ad te domine leuaui animã meã Psal. 24.
Deus meus in te confido non erubescam Mi. Neq; irrideant me inimici mei etenim vniuersi qui sustinent te non confundentur.

Et sic usq; ad finem psalmi Deinde Sacerdos alium psalmum xxv incipit.

Sacer. Iudica me domine quoniam ego in innocentia mea ingressus sum & in domino sperans non infirmabor Mi. Proba me domine & tenta me vre renes meos & cor meum &c.

Psalmis finitis minister clara uoce hortatur populum adstantem, ut orarent pro puero,

Minister

In pace ac humilitate rogate Deum amatorem hominis ut misericors sit misericordia sua magna, & faciat eum dignum generari secunda generatione & indui vestibus quæ non putrescunt neq; veterascũt & ut eum Deus in numerũ electorum & credentium adscriberet, & consociaret in nomine suo sancto, & ut eum adiuuet dono suæ gratię omnipotens Deus noster misericors,

Deinde Sacerdos ter cum ministro dicit Kyrieeleyson Christeeleyson Kyrieeleyson.

Exorcismus primus

Oremus

Suscipe domine Deus amator hominis oblationem hanc non baptisatam, emundaq; cor & mentem huius hominis ab õnibus astutijs aduersarij nostri, & fac eum dignum per hunc fontem mundationis vetustatem Ade deponere, & renouari luce et dono Christi ut ipse nobiscum simul daret gloriam patri & filio & spirituisancto in eternum Amen.

Minister ad populum conuersus dicit.

Rogemus fatres dilectissimi dominum Deum pro salute & remissione paccatorũ & ut descendat super hunc puerum gratia domini nostri omnipotentis.

Exorcismus secundus

Domine Deus magne & gloriose in omni creatura tua. in tuo terribili ac potenti nomine habẽs fiduciam iste seruus tuus inclinauit caput suum ante nomen tuum sanctum cui inflectuntur omnes cœlestes virtutes terrenæ ac inferorũ & omnes linguæ fatentur quia dominus Iesus Christ⁹ est in gloria Dei patris Ideo

huius

huius terribilis & omnipotentis nominis tui suscipiat partem iste seruus tuus, ut recedat ab eo omnis fallacia dyaboli, & error idolatriæ & omnes laquei sathanæ, Respice domine gratia tua super hũc seruum tuũ repelleq; ab eo omnes euẽt⁹ qui possunt eum superare aut impedire ab inuocatione nominis tui sancti, ut nõ impedirent opus eius, & omnes insidias inimici quibus ille asueuit fallere & perdere malus demõ ab eo romoue, ut ipse sathan terrefactus nomine tuo sancto tristetur & maceretur inuisibili pena exorcisando & precipiendo ac remouendo ab eo ut nunquam ad eum appropinquet, Infunde in eum cœleste donum & exhilara eũ sup magno nomine tuo vocãdo eũ Christianũ & fac eũ dignũ hac tinctione secundę regeneratiõis, ut suscipiat spiritũ sanctum, sitq; corpus & membrũ Ecclesiæ suæ, seruiatq; Deo, bono Chrĩanissimo, & perueniat ad parata bona, cũ omnibus sanctis & amatoribus nominis tui, glorificando & laudando impermutabile regnũ tuũ cũ patre & spiritu sancto Amen

Hucusq; anus stat cum infante exorcisato à sacerdote, finitisq; exorcismis, ponit obstetrix puerum in terrã

 cunis ob

canis obuolutum, & abit domum. Tum cōpater mox de terra leuat puerum, & vertit se ad occidentem solem, tenens puerum in vlnis, Sacerdosq; ter interrogat patrinum.

Cathecismus Primus.

An abrenunciat sathanæ & omnibus fallacijs & gressibus eius ac angelis eius. ?

Patrinus autem ter interrogatus in tercia persona respondit. Abrenunciat.

Tunc patrinus conuertit se cum puero & sacerdote ad orientem solem, & dantur compatri due candellæ incensæ in manus vtrasq;. Interrogatq; compatrē ter.

Cathecismus Secundus.

An credit sanctissimam Trinitatem Patrem & filium & spiritum sanctum ?

Respondet compater ter Credit.

Cathecismus Tercius.

An credit Anunciationem Gabrielis archangeli, natiuitatē filij Dei, passionem, sepulturam & tercia die resurrectionem ac ascenssionem ?

Respondet compater semel Credit.

Hic iam finitis Cathecismis at q; Exorcismis, minister Ecclesiæ occludit fores templi, & Sacerdos ante clausum ostium orat Psalmū 117. alternatim cū mini.

Sa. Confitemini domino quoniam bonꝰ. quoniam in seculum misercordia eius.

Mi. Dicat nunc domus Israel quoniā bo-

10

nus, quoniam in seculū misericordia eius

Sacerdos autem inter psallendum dum peruenit ad versum illum

Aperite mihi portas iustitiæ ingressus in eas confitebor domino hęc porta domini iusti intrabunt in eam,

Hic mox aperitur ad vocem Sacerdotis templum puerq; cum compatre intrāt Ecclesiam & psalmum prædictum continuant vsq; ad fontem, tandem Sacerdos orat ad Deum orationem super sanctum Chrisma

Oremus

Valde laudabilis es domine Deus noster qui elegisti sibi populū sanctū in sacerdotium, ad regnumq; genus sanctum, & populum adquisitionis ad hereditatem, sicut in principio vnxisti oleo sancto Sacerdotes, prophetas, reges, ita & nūc hoc sacrosancto oleo, rogamus te domine Deus summe bonitatis, demitte donū spiritus sancti super hunc oleum, ut quicunq; eo vnctus fuerit, sit ei in sanctificationem & emundationem spiritualis mentis, contra aduersitates & potestatem aduersarij, ut sit fortis tenere & seruare precepta tua bono opere, & impleat illa & laboret, fatigetq; se in seruitio tuo, ut sit illuminatus mente casta in hoc mundo ad defenden-

dam animam suam, ad gloriam & laudē sanctissimæ trinitatis, & ut sit vnct⁹, sitq; idoneus peruenire ad hereditatē eorum, qui amāt nomen domini nostri Iesu Christi, & in eodem nomine dare gloriam & laudem patri omnipotenti simul cum viuificante & saluante spiritu sancto Amen

Hic Sacerdos, finita hac oratione, fundit aquam secūdūm qualitatem temporis in fontem, sicq; eam consecrat, Imprimis dicit Psalmum 28.

Sa. Afferte domino filij Dei, afferte domino filios arietum

Et solus Sacerdos dicēs hunc psalmū fundit aquā dicēs

Vox domini super aquas

Donec psalmum integre compleuerit, tandem Sacerdos legit Prophetiam Ezechielis ex ca. 36 desumptum

Hæc dicit dominus Deus, Effundā sup vos aquā mūdā & mūdabimini ab oībus inquinamētis uestris, & ab vniuersis idolis vestris mūdabo vos, & dabo vobis cor nouum & spiritum nouum ponā in medio vestri *Vsq; ad eum locum Propheciæ.* Et eritis mihi in populum & ego ero vobis in Deum, & saluabo vos ex vniuersis inquinamētis vestris, dicit dominus omnipo.

Postea minister legit epistolam diui Pauli ad Gala. 3.

Priusq; veniret fides sub lege custodiebamur con

mur couclusi in eam fidem quæ reuelan-
da erat. Itaq; lex pedagogus noster fuit in
Christo ut ex fide iustificemur, At ubi ve
nit fides iam non sumus sub pedagogo
omnes enim filij dei estis per fidem quæ
est in Christo Iesu, Quicunq; eni in Chri-
sto baptisati estis Christum induistis, non
est Iudeus neq; Græcus, no est seruus ne-
q; liber, no est masculus neq; fæmina, sed
omnes vos vnum estis in Christo Iesu
vsq; ad eum locum Pauli Secundum promissio-
nem heredes in Christo Iesu dno nostro.

*Finita epistola dicit Sacerdos ter Alleluia alleluia alle
luia, deinde orat psalmum 22.*

Sacer. Dominus regit me, & nihil mihi de-
erit, in loco pascue ibi me collocauit

Mi. Super aquā refectionis, educauit me
animam meam conuertit &c.

Tandem Sacerdos legit Euangelium secūdū Ioannē 3.

Erat homo ex phariseis Nicodemus no-
mine princeps Iudeorum &c. *vsq; ad eū lo-
cum* Sic est omnis qui natus est ex spiritu

Tandem minister hortatur populum ad orandum.

Minister

Rogate fratres dilectissimi pacem de altissimis

Populus respondit *Domine misere.*

*Rogate pacem omni mundo & firmitatem Ecclesiis
sanctis, Domine miserere.*

Rogate pro Episcopo nostro & pro salute animæ ei9 ut eum conseruet Deus à malo, Domine miserere.
Rogate pro sancta Corona coronati Regis nostri Sigismundi. Domine miserere.
Rogate ut opus hoc baptismi in bonum conuertat & sacerdotem baptizantem adiuuet, Domine miserere.
Rogate ut hæc aqua sit sanctificata ad creationem spiritus sancti, Domine miserere.
Rogate ut det Deus huic aquæ vim regeneratiuam sicut dedit aquis Iordani, Domine miserere.
Rogate ut de altißimis genetur & sit iste puer filius lucis & ueritatis, Domine miserere.
Rogate per inuocationem & commemorationem & intercesionem Deipare præcastæ virginis Mariæ & sancti Ioannis babtistæ & omnium sanctorum Amen.

Apendix autoris

En mi Samuel uetustißima Ecclesia Armenorum à s. Barptholomeo Apostolo conuersa Inuocationem, cōmemorationem, ac intercesionem sanctorū debita cū ueneratione retinet, aduersum modernos uigilantiam heresis suscitatores lutheranos, qui sanctorum cœlestium cætum sine sensu ac motu etiā contra Philosophos post mortem impudenter asserunt. Surgent itaq; simplices Armeni in iudicio & condemnabunt generationem hanc blasphemantem duodecim iudices tribus Israel, sed ad propositum redeamus.

Finita letania Sacerdos consecrat fontem aquæ,

Oremus

Tu domine potestate tua creasti mare &

aridam, & omnia quæ in eis sunt, segre-
gasti autem & posuisti aquam super cœ-
los in habitaculū perlucidarū virtututū
tuarum, qui incessanter laudant te, misi-
stiqꝫ sanctos Apostolos tuos, dādo eis vir
tutem prædicādi & baptizandi In nomi-
ne patris & filij & spiritus sancti omnes
infideles, & cōstituisti vero verbo tuo ut
quicūqꝫ se non regenerauerint ex aqua &
spiritu sancto non possunt introire in re-
gnum tuum domine, hæc verba pertinu
it seruus iste tuus & venit voluntate ad a-
blutionem spiritualem aqua ista. Rogo
te domine demitte spiritum sanctum sup
aquam istam & sanctifica eam sicut san-
ctificasti fluenta Iordanis descendēdo in
ea. Domine mundissime & sine peccato
Iesu Christe, qui dedisti exemplum per
hanc secundam generationem nobis om
nibus hominibus, da etiam per hāc aquā
huic qui se baptisat nunc remissionē pec-
catorum accipere, & spiritum sanctū su-
scipere, ac esse heres cœlestis regni vtqꝫ sit
mundatus a peccatis, ut complaceat vo-
luntati tuæ in hoc mundo & post mortē
sine corruptione ac sine diminutione bo-
nitatem tuam suscipiat & in hilaritate ma

 nēs sem

neñs semper daret gloriam & laudẽ Deo patri & filio & spiritui sancto Amen.

Finita oratione accipit Sacerdos crucem cuiuscunq; mineræ & immergens fonti ter & dicens ter Alleluia *cum oratione Sancti ✠ ficetur mun ✠ dificetur aqua ✠ ista In nomine patris ✠ & filij ✠ & spiritus sancti ✠* Amen.

Et repetit ter Alleluia. Et hic sacerdos infundit Chrisma in aquam, puerq; cum hic denudatur talemq; oracionem sacerdos dicit, Oremus

Quia tu domine vocasti seruum tuũ ad mundationem & tinctionem, fac eũ dignum suscipere donũ tuũ & deduc eum isto baptismate ab antiquo peccato, & innoua eum noua vita, infundeq; ei virtutem spiritus sancti in renouationẽ glorię Christi tui, quia tibi vno summæ bonitatis Deo digna est gloria in eternum Amẽ

Hic abiciuntur fasciæ ueteres, in quibus adlatus erat puer, sicq; accepto puero nudo interrogat sacerdos Compatrem Quo nomine puer sit baptisandus, Compater respondet uoluntatem parentum, uel arbitrio sacerdotis committit secundum quod sors aliquod festum tulerit, Postea sacerdos accipit puerum nudum per manus & pedes instar agni dorso in aquam eum mergit, emißisq; é manu pedibus infantis manu dextra ter fundit aquam in caput infantis adiungens hãc formã uerborũ in tertia persona more Græco prolatorũ.

Armenice forma baptiſmi.

Megerdi ouannes anunhor yeff vortō yeff ſurp hoknyn amon.

Latine ſic

Baptizatur Ioannes in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti Amen.

Hæc forma eadem eſt cum Græcis, hoc ſolùm pro differentia vartanus dixit fore, quia à patribus habent uetitum inter perſonas diuinas Amen non interponere ſed quaſi vno ſpiritu coniunctim efferre. Cum autem cauſam quererem, cur ſub tertia perſona formā proferunt, non aūt ſub prima. Reſpondit vartanus q̃ Grāmatica prolatio Deum trinū & vnū ſub hac forma nō uariat, niſi apud gentes qui pluralitate Deorū gaudebant, ac etiam baptiſmum atribuimus ſpiritui ſancto, qui vbi vult ſpirat, iſte itaq; eſt (inquit) qui baptiſat & ſacerdos uelut miniſter ac inſtrumentum eſt ſpiritus ſancti ſimiliter & Ieſu Chriſti mandantis, cum iſta opera Triadis ſint indiuiſa.

Apendix Authoris

Ecce Beatiſsime Præſul, ego & ille frigidiora, quam meum & tuum pronomina, quantas turbas Eccleſiæ Dei pepererunt cum orientales Deo autori, ſanctificationem per fidei tinctionem tribuunt, iuxta illud (leuitici 20) omnipotentis uerbum. Ego dominus qui ſanctifico. Et occidentales miniſtro potentiam ſanctificandi per uerbum Dei Deum dediſſe affirmant, ſicut & Moſi miniſtro conſecrationis Epiſcopalis à domi-

no dictum est Exo. 19 Vade ad populum & sanctifi ca illos & iterum sanctificabis Aaron ut fungatur sacerdotio mihi, & iterum Deus dedit talem potestatē hominibus scilicet dimittendi peccata exteriori sacramento cum uerborum prolatione, Dominus autem operator & sanctificat inuisibili gratia per ministrum uelut instrumentum, tamen vtrobiq; salus credentium & dispensatio Ecclesiasticæ disciplinæ hac inuocatione & concessione Trinitatis perficitur, Sed hanc litem autoritati Ecclesiæ discutiendam committamus, nos reliquam Armenici baptismi cæremoniā prosequamur

Fusa sic ter aqua in caput pueri cum prolatiōe triadis, postea mergit totū puerū & dicit ter abluēdo eū

Emptus es sanguine Christi a seruitute peccatorū, & susceptus in libertinū & hereditatem patris cœlestis & iam eris cohe res Christi & domus spiritus sancti Quicūq; enim in Christo baptisati estis, Christum induistis Alleluia, & qui a patre illuminati estis a spiritu sancto eritis consolati Alleluia

Postea Sacerdos legit Euangelium Ioannis 3.

Venit Iesus a Gallilea in Iordanem ad Ioannem ut baptisaretur ab eo *vsq; dum uenit ad locum Euangelij* Baptisatus autem Iesus confestim ascendit de aqua

Hic leūat sacerdos puerum à fonte & porrigit cū patrino, ipse uero continuat Euangelium usq; ibi

Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacitum est

Finito Euangelio singuli orant dominicam orationē, Postea sacerdos sic orat.

Oremus

Quia illuminasti creaturam tuam o Christe Deus noster dando lucem intelligentiæ diuinitatis tnæ animabus nostris, & quia saluasti hunc I. & mundasti eum fecistiq; eum dignum dando ei partem hereditatis tuæ, Dona etiam ei communionem sanctorum, & semper immaculatū manere, ut mereatur associari iustis tuis, & in numerum sanctorum tuorum ascribi, per dominum nostrum Iesum Chri. cui sit digna laus & gloria cū Deo patre & spiritu sancto Amen.

Deinde sacerdos ad plebem conuersus, dicit

Pax vobis, Inclinate capita uestra Deo.

Apendix autoris

Hoc loco ad uocem sacerdotis, Doctißime Præsul, omnes lingunt terram, hoc ideo hic adscribere uolui, ad nostrorum superbiam retundendam, qui uix toties per sacerdotes moniti, caput aperiunt, aut genua integre incuruant, præsertim cum sacrosancta liturgia, tremēdaq; misteria omni creaturæ peraguntur, Deinde sic sacerdos orat

Oremus

Deus omnipotēs qui es sine fine gloriosꝰ

& oīa secreta cordiū nouisti, & tu es vnus & solus sanctus & in sanctis requiescens saluator omniū hominum, qui donas scientiam tuam in veritate, & das nobis libertatem ut efficiamur filij Dei. per hanc generationem, qua sumus regenerati ex aqua & spiritu, Sicut etiā renouasti hanc oblationem Io. delēdo hac tinctione peccata illius, fac eum mundum per tuam iustitiam, & infunde in eun virtutem spiritus sancti, ut sit domus diuinitatis tuæ, possitq; ambulare in omnes vias iustitiæ, stareq; in conspectu vnigeniti filij tui, vnde tibi Deo patri omnipotenti & viuificatori & saluificatori spiritui sancto sit gloria in eternum Amen.

Hic iam fit vnctio pueri cum Chrismate per Episcopū si adest, uel per præsbiterum si Episcopus abest,

Apendix autoris

Ex hac cæremonia Beatißime Antistes magnam reuerentiam ueterum Episcoporum in Ecclesia Dei colligo, nam apud eos non potest simplex sacerdos vngere puerum in aliqua parte corporis sine speciali admißione Episcopi, si est præsens, non solum in templo, sed etiā in eadem ciuitate, in tanta enim nedum autoritate uerum & reuerentia habent Episcopos, hoc autem ex ueteribus patrum dogmatibus eos habere cōstat, Nam

Ignatius ille Deiparæ uirginis singularis cultor, ac Iesu Christi martir, Antistesq; Antiocenus in ordine post Petrum secundus, Ita ad Trallianos Asiæ populos scriptum reliquit, Necessariũ (inquit) est uos nihil preter Episcopũm facere, sed neq; aliquid agere, Sed ueneramini Episcopum uestrum sicut Christum, secundum quod uobis beati apostoli præceperunt, qui autem ei inobediens fuerit, hic sine Deo omnino erit & impius & contemnens Christum, & ordinationem ipsius minorans, & alia plura ibi latius commemorat ad quem tam uetustæ Ecclesiæ Episcopum & Martirem remitto omnes illos qui autoritati Pontificali detrahunt, famosisq; libellis afficiunt atq; sugillant, cum apertum Dei uerbum habeamus de obedientia dischobolis præsidibus, uel potius pro talibus orandum sit, ut eis daret Deus mentem sanam, & regimen apostolicũ aut quo auferret eos ab oculi suo, Errant itaq; omnes illi atq; grauiter peccant, qui capita Ecclesiæ deturpant atq; inuectiuis Pasquilliacis conspurcare audent, Contra quos in iudicio surget simplicicitas Armenorũ in simplicitate graui pontifices à Deo datos siue bonos siue dischbolos honorantium. Dum autem hoc baptisma latinitati donabam, carebant tunc Armeni Leopolieñ. Episcopo ob antiquitatem per mortem absumpto. Proinde sic sacerdos vngebat Chrismate singula membra pollice & primo in fronte cum his uerbis.

Oleum sanctum fundo in te in nomine Iesu signum ✠ Dei & cœleste donum pono in te

no in te In nomine patris & filij & spiritus sancti Amen.

Deinde oculos

Signum ✠ in nomine Iesu illuminet oculos tuos ne vnquã obdormiant in morte.

Postea aures

Sit tibi hoc signum ✠ in auscultationem præceptorum Dei. in nomine patris &c.

Deinde nares

Signum ✠ Christi sit tibi in odoratũ suaue, odoris suauitatis de hac vita in illam eternam, in nomine patris & filij &c:

Tandem os pueri linit dicens

Signum ✠ hoc sit tibi clausura fortis labijs tuis, & causa salutis ac boni operis, in nomine patris & filij &c.

Deinde ventrem

Signum ✠ Dei firmet te & spiritum veritatis innouet in visceribus tuis in nomine patris & filij & spiritus sancti.

Postea scapulas

Sit tibi hoc signum ✠ armatura fortitudinis ut ea possis omnia tela ignita nequitię extinguere in nomine patris &c.

Tandem conuexum pedum linit

Signum ✠ Dei dirrigat gressus pedũ tuorũ ad regnũ cœleste in nomine pat. &c.

Finita

Finita unctione salutat sacerdos puerum dicens

Pax tibi saluate & conseruate a Deo.

Hucusq; fit puer nudus postea induitur per sacerdotē in uestem cuculatam à uertice capitis usq; ad plantam pedis protensam, In cuculo aūt sunt quinq; cruces in memoriam quinq; plagarum Christi, Deinde sacerdos actipit illum funiculum bombinaceum ac sericeum quē in principio cum compatre parauerat, sciditq; eum in tres partes æquales. Prima parte funiculi colligat cuculam desuper ad caput pueri ne cuculus deponere tur. Secunda parte funiculi ligat cuculam ad colum appendendo prius in filo cruciculam de quacunq; minera (pauperiores de cera faciunt) Tertia parte funiculi precingitur puer, Iste funiculus triplex Trinitatem benedictam designat Secundo etiam designat Diuinitatem iunctam humanitati uelut sericum cum bombice. Tertio necessitatē ostendit propter reuerentiam Chrismatis ne cucula illa ex puero decidat, sicq; induto ac ligato puero sacerdos orat

Oremus

Benedictus es domine Deus summe bonitatis, qui induisti seruum tuum uestimento protectionis, & tunica gaudij, coronaq; gratiæ tuæ posuisti in caput huic Io. Armisq; inexpugnabilibus cōtra aduersariū uestiuisti, ob hoc nos tibi damus gloriam & honorem patri & filio & spir.

Postea sacerdos accepto puero à compatre ascendit

ad altare Dei si ibi est sacrificium & inclinan. se se cū puero ter, figit osculum altari, Si aūt non peragitur sacrum, tunc uersus ciborium se inclinat & osculatur altare & ab altari redit ad fontem iterum, & facta inclinatione etiam osculatur fontem, restituitq; puerū compatri & orat super populum & puerum

Oremus

Domine Deus omnipotens pater domini nostri Iesu Christi, tibi omnes fideles inclinauerunt capita sua, Impone inuisibilem manum tuam in eos & sanctifica eos & opus manuum eorum adiuna & qui sunt in puritate cōfirma eos omnesq; credentes corrobora, ut habeant pacientiam ad omnia seruitia Dei, conseruesq; hunc puerum Io. in pace, fouendo eum ad iustam crescentiam illius. Circumda etiam ac protege eos in omnibus eorum habitationibus, ut sint hilares laudantes dominum nostrum Iesum Christum ut tibi patri sanctoq; flamini sit honor & gloria in perpetuum Amen.

Postea sacerdos secundo uadit ad altare, & si sacerdos alter missat, facit crucem pollice in ore pueri, si aūt non missat tunc ē ciborio accepto fragmento sacræ hostiæ facit crucem ad os pueri & tandē dat puerum compatri, & compater stans cum puero in medio

Ecclesie

Ecclesiæ salutatur & osculatur cũm puero ab omni Ecclesia puer ad cuculam capitis, compater ad humerum, in osculo sancto, multaq; fit ibi pùero contributio aut inligatio plusq̃ more nostro, nam compater cruciculam puero donat ad colum ex auro uel argento, aut aureũ uel quippiam aliud, pro facultate, & sacerdoti pro labore impertit elemosinam largiter, his peractis compater restituit puerum obstetrici, & mox Sacerdos & compater cum populo comitantur puerũ ad domũ patris, & inter eundum sacerdos orat Psal. 31.

Beati quorũ remisse sunt iniquitates & quorum operta sunt peccata *vsq; ad finem.*

Postea in domo porrecto puero patri seumatri orat sacerdos pro omni populo Christiano

Oremus

Gloria tibi sit rex eterne quoniam multiplicas & reples Ecclesiam tuã sanctã claritate fidei sine nũero eos quos defendis per verã cognitionem diuinitatis tuæ, sed o domine Iesu Christe. sicut spirituali regeneratione fecisti nos dignos hæreditatis tuæ, ac etiam fecisti idoneos suscipere corpus & sanguinẽ vnigeniti filij tui, Ideo præserua eos ut castitate conseruarent in se spiritũ sanctũ, facerẽtq; sine peccato voluntatetem tuam & ut sine macu

D la possint

la possint peruenire ad uitam eternam, et nos omnes qui sumus in presentiarũ be/nedic ✠ dono misericordiæ tuæ & tibi sal uator noster Iesu Christe gloria sit cũ pa/tre & spiritu sancto nũc in perpetuũ amẽ

Hic sacerdos docet obstetricem ac parẽtes pueri ne infantẽ ex illo cuculo deduerẽt usq; ad octauum diem propter Chrismatis reuerẽtiam, uerum hæc constitutio temperata est ad triduum. propter infantũ sine lotione infirmitates, sic sic humanæ constitutiones sunt durabiles, Tercio aũt. die, sacerdos aduocatur & deduit puerum de cucula orando sequẽtem orationẽ.

Oremus

Domine Deus qui baptisasti & illumina sti seruum tuũ Io. & dedisti ei sanctifica tionem tuam, da ut firmiter maneat in hac sanctificatione & emunda eũ tuo lu/mine Diuino, & conserua eum firmiter in dono tuo quod ei tribuisti, Repelle ab eo omnes errores & aduersarij tentatiões; & remoue ab eo ut nihil faciat contra le/gem tuam, atq; lucida cognitione sit in p̃ ceptis tuis & vera cõuersatiõe perueniat a dpromissam tuã pacẽ, Angelum pacis dñe demitte ei, ut veniens custodiat eũ ab omnibus tentationibus, & nos indignos famulos tuos effice dignos, ut essemus i-

donei

donei expectare secundum aduentũ vni-
geniti filij tui domini nostri Iesu Christi.
tibiq; Deo patri simul cum sancto spiritu
damus gloriam nunc & in ppetuũ Amẽ

Apendix autoris

Consideret hic factio lutherana quantis cæremonijs referta sit Ecclesia armenorũ, quas ita obseruant ac venerantur ut uel prius mori malint, quam uel unam ex his obmittere, In necessitate tamẽ omnes hij cathecismi & exorcismi alijq; ritus obmittuntur, ad solam duntaxat tinctionem fit processus, quæ est præcepta ore Dei immutabili,

Apendix autoris

Licet aũt iam hic mi Samuel, finem libelli facere cum sine baptismatis Armenici, animus erat, Tamen & ea quæ consequuntur baptismum adicere pulchrũ putaui, quo cõpletam cæremoniam in antecedentibus & cõsequẽtibus baptisma eorũ, latine haberemus, proin de & purificationem seu introductionẽ mulieris post partum, una cum puero baptizato, trãsferre uolui, ut modernorum hereticorum peruicatiam quam etiã in hac postrema cæremonia pertinaciter exhibent, ali enis armis refelleremus, Nam si ab hiis (ut placet Damasceno) qui foris sunt, hoc est agentibus qui sunt ex tra Ecclesiam, vtile quid frũctificare poterimus, non abiciendum est, purum & naturale aurum coaceruan do, contaminatum autem refutando, & addit idem Græcus Doctor, assumamus sermones optimos philo

sophiæ, Deos aũt gentium derisibiles, & fabulas alie
nas canibus proiciamus, plurimam enim ex ipsis aduer
sus gentes fortitudinem habere poterimus, quanto ma=
gis ab his qui recognoscunt vnum pestorem Christũ,
& vnam Caulam Catholicam, accipiẽdo sana dogma=
ta istis neochristianorum hedis ac coruis obicere in di=
sputatione possumus, nostratibus aũt robur tantisper
Leui, 12. obseruatæ cæremoniæ, partim ex sanctione Mosaica,
partim etiam ex insonti purificatione Deipare Mariæ
Lúce 2. virginis, quæ Euangelica traditione constat, tum eti=
am ex consensu omnium Ecclesiarum facere conueni=
ens erit, hæc aũt introductio apud Armenos peragitur
eo qui sequitur modo

PVRIFICATIO MVLI ERIS ARMENICÆ SIC FIT

Inprimis mulier siue diues sit siue pauper per 40 dies abstinet ab ingressu tẽpli, exactis quadraginta diebus, uadit ad Ecclesiam comitata obstetrice, & honestæ conuersationis fæminis, ueniensq; ante fores Ecclesiæ, dat puerum obstetrici, & sola quadragesies cadit in genua, si est uiuax fæmina, si debilis tum tantum incli nat caput orans præcationes Dominicas & alias orati ones quas sciuerit, facta gratiarum actione, recipit pu erum ab obstetrice, expectatq; aduentum sacerdotis, Deinde sacerdos sacris uestibus indutus exit ad limen Ecclesiæ, sicq; orat supra mulierem

Oremus

Domine Deus qui venisti liberare homi

nem̄, respice super hanc mulierē, & dona ei ut in hanc Ecclesiam digna foret ingredi, in castitate ad laudē tuā, ut esset particeps sanctissimi corporis & sanguinis tui, & emunda omnes immundicias corporis & mentis eius, animamq; eius ad plenariam completionem dierum inductionis conserua, & exterge per manus sacerdotis dono tuo maculas ab ea, & fac eam dignam ingredi Ecclesiam, ad laudem tuam sanctam, largireq; ei æternam bonitatem tuam, quę in te est, ut sit tibi gloria in eternum Amen.

Tandem porrigit sacerdos mulieri stolæ extremitatem & inducit in templum, postea flectit genua mulier in medio Ecclesiæ & sacerdos sic orat supra puerum.

Oremus

Deus qui renouasti ex vetustate peccati hominem̄, & vitam immortalem tribuisti ei, quiq; es virt⁹ & auxiliator, omnib⁹ ad te confugientibus, Confirmatus enī erit amore & dono gratiæ tuę, quicunq; sub protectionē dexteræ tuæ sanctæ confugierit, pręsertim cum tu es dominus proximus omnibus te inuocantibus in veritate, & benefaciens omnibus, Conserua etiam & huuc puerum Io. conseruatione

 iusti-

iustitiæ tuæ, & fac eum dignum accipere emundationem sanctam, ac invnctione spiritus sancti ingredi in Ecclesiam tuam sanctam, Rogo te domine, ut descendat super hunc puerum Io. spiritus mititatis ac iusticiæ, ac intelligentiæ ut sit dignus filius, asscribi in numerum electorum tu orum per te factus quam castissimus, co/ ronam ac insignitionem crucis tuæ acci pere in dextera tua, & frui cum amicis tu is sanctis regnum tuum cœleste, in Chri sto Iesu domino nostro, Cui sit laus & po testas cum viuificante spiritu sancto nunc & in perpetuum Amen.

Postea minister accipit puerum ex ulnis maternis, & uadit ad altare ubi sacerdos sacrificat, qui conuersus ad puerum signat pollice os pueri, Tandem minister dat eum matri suæ.

Peroratio Autoris

En habes Præsul dignißime, Baptisma tuorũ armeno= rũ Leopolien. simul cũ purificatiõe mulieris post par= tũ, hic iam despice & in arduis iudiciũ profer, si reti nẽt vnius pastoris & vnius ouilis dogmata, si aũt per= spexeris eos talibus rebus carere, propter misericordi am Dei, coneris reducere ad ouile Christi, quos cernis fore cõfessores Trinitatis, Sis eorũ Apostolus, cũ tibi & facultas, & doctrina, ac autoritas adest, Gaudeãt per te accepisse vnitatem, & ex vnitate pristinam di=

gnitatē, Immarcescibile siquidē præmiū à Deo optimo
maximo te cōitabitur, nomē etiam tuū illustre facies,
ad posterosq; eorū æternaliter mittes, Suggeres Ponti
fici Romano quātū debeat eis, qui ritibus suis appro=
pinquāt sibi. Remoue obprobriū à faciebus eorū, ne
sint contemptui quos abluit unda baptismi, atq; super
quos inuocatū est nomē domini Zeuaot, Si te tangit
sancti Iob pacientia, si sanctitas, atq; rectitudo cordis Iob 1.
mouet, Illos enim scias esse de tam recta & sancta stir
pe. Nam Hus fuit filius Aram & Aram fuit quartus
filiꝰ Sem, à quo Armeni semite dicti sūt, seu ut Iosopho Lib.5.ant
placet ab Aram Aramei quos Græci Syros appellant,
Et quēadmodū olim Archa domini non à casu uel for
tuito, sed Angelo Dei dirigēte in mōte Armeniæ Char
dieū dicto, requieuit, (Illū enim locū Armeni Egres=
soriū uocant) ita nunc te Angelo domini exercituum
disponēte, requiescat archa Ecclesiæ in mōtibus san=
ctis Armenorū Christū confitētibus, Dabo breui & ali
os ritus Armenorū latine factos, qui illā uetustam Ec=
clesiæ autoritatem retinent, aduersūq; nouatas hereses
modernorum sciolorū magnam uim defensionis sub=
ministrant, dummodo hæc ianua fidei primū tibi acce
pta fuerit. Vale decus Præsulū Poloniæ, tuosq;
Armenos cum translatore eorum, solita gratia
prosequi expectationiq; eorum aliquando
respondere digneris.